

Verslag Gelukkig Wonen = samen stadmaken

15 april 2019 130 bezoekers

Maandagavond 15 april organiseerden LUX en ACN de eerste avond van de reeks Gelukkig Wonen = . In een uitverkochte zaal 7 van LUX presenteerden vier stadmakers zich aan het publiek, lichtte geluksexpert Roos Dohmen toe wat is geluk eigenlijk is, hield hoogleraar aan de UvA Zef Hemel een pleidooi voor het stedelijk leven en deed het publiek mee met de workshop stadmaken in Nijmegen.

De gelukkigste mens is misschien wel de scheppende mens; de mens die zelf bepaalt hoe zijn woonomgeving eruit ziet. Maar waarom worden we gelukkig van zelf kunnen kiezen hoe we de stad inrichten en gebruiken? Hoeveel ruimte hebben we daarvoor in onze aangeharkte steden? En hoe doe je dat eigenlijk: samen stad maken?

We begonnen de avond met een collectieve brainstorm. Het publiek markeerde met hartjes en drop plekken op de kaart van Nijmegen waar ze gelukkig of ongelukkig van werden en dacht na over hun eigen medezeggenschap, frustratie en woongeluk.

Gedragspsycholoog bij Happiness Lab Roos Dohmen lichtte vervolgens toe wat geluk is. Gelukkige mensen zijn energiever, hebben een lagere bloeddruk, een hogere pijngrens en een beter immuunsysteem. Bovendien worden ze zo'n zeven jaar ouder dan hun ongelukkige soortgenoten! Geluk is voor 40% genetisch bepaald, voor 10-20% door omstandigheden en voor maar liefst 40-50% door eigen keuzes. Happiness is a habit. Maar wat maakt gelukkig? De mate van betekenis, autonomie, competentie, verbondenheid en werk-privébalans aldus Dohmen. Het goede nieuws is dat deze factoren zonder grote veranderingen goed zijn te beïnvloeden. Professionals in de stad kunnen een gelukkig woonklimaat creëren met meer ontmoetingsplekken, een diversere samenstelling van bevolkingsgroepen in de wijk en door (toekomstige) bewoners te betrekken bij keuzes in hun fysieke omgeving of sociale faciliteiten in de buurt.

Om erachter te komen hoe we in de stad gelukkig kunnen leven nam Zef Hemel, bijzonder hoogleraar Grootstedelijke Vraagstukken aan de Wibautleerstoel van de Universiteit van Amsterdam, ons mee naar de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw. Op 20 maart 1969 publiceerden Reyner Banham, Paul Barker, Cedric Price, Peter Hall in het Britse weekblad 'New Society' hun pleidooi voor een vrijere maatschappij met minder 'plannen'. Deze vorm van spontane stedenbouw kwam het best tot uitdrukking in het Los Angeles van de jaren 70. Na een aantal gelukkige jaren ebde het streven naar geluk in de planologie weg, tot de verschijning van Charles Montgomery's 'Happy City' in 2013. Inmiddels lijken steden als Dubai en Singapore door te schieten in het meetbaar maken van het geluk van hun inwoners. Blijf daar verre van mensen! riep Hemel de zaal op. Een voortdurende indexatie maakt mensen niet gelukkig, dat doet de stad zelf wel. Mensen zijn namelijk aantoonbaar gelukkiger in groeiende steden en krimp leidt evengoed tot een groter gevoel van ongeluk. De vorige generaties werden bovendien gelukkiger van meer comfort (de wasmachine), mobiliteit (iedereen een auto) en overvloed (meer spullen) om uiteindelijk te verworden tot wat we nu zijn: een generatie decadente toeristen. En daar worden we weer niet gelukkig van. We moeten dus streven naar 'geluk in de tegencultuur' zoals dat in de jaren 70 werd gepropageerd: zelfstandige ecologische levensvormen, zelfontplooiing, verbondenheid en het delen van kennis.

Nog een les uit het verleden: Felix Meritis (Gelukkig door Verdiensten) is de naam van een voormalig genootschap en het bijbehorende gebouw aan de Keizersgracht 324 te Amsterdam. Het

genootschap Felix Meritis werd in 1777 opgericht door de gegoede burgerij van Amsterdam. Gelukkig zijn betrokken burgers, die door gezamenlijk op te treden een civil society in stand houden. Er moet ruimte zijn voor wederkerigheid: het cultiveren van wederzijds voordeel en saamhorigheidsgevoel. Dat ontstaat niet als we in veel te ruim opgezette Vinexwijken wonen, maar juist door dicht op elkaar onze onderlinge conflicten op te zoeken en daar samen uit te komen. Wrijving geeft glans. Amsterdam is op de goede weg door inwoners de mogelijkheid te geven zelf hun toekomst vorm te geven als makers van hun eigen wijk. Ze waren nog nooit zo gelukkig.

Aansluitend presenteerden vier Nijmeegse stadmakers hun plannen. Bas de Vries van Ontwerperscollectief Studio in de Maak organiseerde 130 ondernemers rond hun plannen voor een permanente vestiging op het NYMA terrein met de Smeltkroes 2.0. Als primeur deelde hij de eerste beelden van de nieuwe NYMA Makersplaats in de voormalige kunstzijdespinnerij.

Stadmaker Paul van den Broek beoogt de zone tussen het station en Plein 44 een nieuw gezicht te geven, dat past bij de stad: groen, voetgangersvriendelijk en gastvrij. Met een nieuwe luchtsingel wil hij de kloof van bus en fietsbaan tussen stad en station slechten en tegelijk de afzonderlijke parkstroken van de 19e eeuwse ring weer met elkaar verbinden.

Janneke Wijdeveld van de Broederij presenteerde de resultaten van de omgebouwde boerderij aan de hand van een portret van een bejaarde buurtgenoot. Die is dankzij de broederij geen anonieme bewoner meer, maar een graag geziene gast waar iedereen zich voor inzet.

De nieuwe bewoners van de wijk Plantjevlag hebben ten slotte zeer bewust hun eigen duurzame woningen ontworpen en gebouwd, en dan zou het zonde zijn als de gemeenschappelijke ruimte uit dode standaard gewiekte en aangeharkte perkjes zou bestaan. De bewoners doen daarom zelf de aanplant en het onderhoud. Een hands off aanpak moet van de wijk een vluchtheuvel maken voor insecten, vogels en kleine zoogdieren. Dat was het verhaal van onze laatste stadmaker Arne Broekhoven.

Het warm gemaakte publiek werd daarna aangemoedigd tot het bedenken van kleine tot grote acties, die je zelf kunt doen om de stad naar je hand te zetten. Discussie was er over de rol van de gemeente, die de burger erg serieus neemt en problemen soms oplost voordat er echt een conflict over ontstaat. Met minder overheidsbemoeienis en meer burgerlief zou Nijmegen misschien heel wat initiatieven rijker zijn. Back to the roaring Seventies!

In drie avonden kijken ACN en LUX met een frisse blik naar de mogelijkheden voor het (architectonisch) ontwerp in relatie tot geluk. We nodigen onderzoekers en ontwerpers uit, die wetenschappelijke inzichten kunnen verbinden aan de fysieke ruimte. Van autonome keuzes kunnen maken en meer groen in onze omgeving tot een samenleving waarin we samen onze woningen ontwikkelen. De volgende avond is op dinsdag 11 juni in de Hortus in Nijmegen, met o.a. natuurfilosoof Matthijs Schouten en architect Max van Huut.